

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 –Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: Особливості обліку і контролю на малих підприємствах: теорія і практика (на прикладі ПП «Компанія «Т.В.Т.»)
(назва теми)

Виконавець:

студентка Центру заочної форми навчання
Лящук Наталія Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Белінська Ольга Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	6
1.1. Малі підприємства: визначення, нормативно-правове регулювання.....	6
1.2. Організація спрощеної системи бухгалтерського обліку.....	15
1.3. Методологічні аспекти складання фінансової звітності на малих підприємствах: національний та міжнародний вимір.....	21
1.4. Особливості оподаткування та порядок складання податкової звітності на малих підприємствах.....	26
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРЬКИЙ ОБЛІК НА ПП «КОМПАНІЯ Т.В.Т.»: ДІЮЧА ПРАКТИКА	32
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	32
2.2. Організація бухгалтерського обліку на ПП «Компанія Т.В.Т.»	38
2.3. Моделювання оптимальної форми оподаткування для малого підприємства «Компанія Т.В.Т.».....	53
РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ОБЛІКУ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ...	64
3.1. Аналітичне забезпечення в системі управління фінансовими результатами на ПП «Компанія Т.В.Т.».....	64
3.2. Внутрішній контроль: теоретичні засади та діюча практика...	74
3.3. Малий бізнес: шляхи вдосконалення обліку, контролю та системи оподаткування.....	81
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Мале підприємництво розвивається майже у всіх галузях економіки України. За видами економічної діяльності традиційно найбільшою є частка підприємств, які діють у сфері торгівлі, обслуговування населення, у сільському та лісовому господарстві. Крім того, вагома соціальна роль малих підприємств визначається у їх забезпеченні роботою працездатного населення країни, створення нових робочих місць. Майже 80 % нових робочих місць, введених у дію протягом минулих років, створено у сфері малого підприємництва.

Звичайно, від розвитку малих підприємств залежить функціонування економіки як Одеського регіону, так і всієї країни загалом. Однак в Україні поки що не розроблена чітка стратегія регулювання та не обґрунтована програма розвитку цієї форми господарювання. Недосконалою залишається система фінансування, матеріально-технічного, правового, методичного, організаційного забезпечення малих підприємств.

В умовах ринкової економіки розвиток малого підприємництва – це ключ до інновацій, удосконалення, підвищення продуктивності та ефективнішої конкуренції. Водночас бухгалтерський облік є особливо важливою функцією ефективного управління малими підприємствами, зняряддям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів з метою досягнення комерційного успіху і виконання фінансових обов'язків перед державою.

Актуальність теми. Протягом останніх років в Україні відбувалися процеси активізації діяльності у сфері малого підприємництва. Для вдосконалення управління на мікрорівні і підвищення конкурентоспроможності малих підприємств важливе значення має якість інформації, що необхідна для прийняття раціональних управлінських рішень. Саме бухгалтерський облік як важливий елемент економічної системи забезпечує інформаційні потреби управління підприємством.

Зміни підходів до ведення бізнесу, збільшення потреб управління в інформації та постійні трансформації, що відбуваються у нормативно-правовому регулюванні обліку суб'єктів малого підприємництва, вимагають перегляду підходів до організації облікових та контрольних підсистем системи управління. Особливої актуальності набувають дослідження щодо доцільності застосування спрощеної чи загальної системи обліку, контролю й оподаткування на малих підприємствах. Це і обумовило актуальність обраної теми дослідження.

Розкриттю теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку та контролю на малих підприємствах присвячені праці багатьох вчених, серед яких: Гоголь Т. А., Городянська Л., Кучер С. В., Кузьма В. В., Фабіянська В. Ю. та інші. Проте на сьогодні в Україні багато питань в обліковій та контрольній сфері залишаються відкритими та потребують вирішення.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження проблемних питань теорії та практики обліку і контролю на малих підприємствах. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання:

- визначити сутність малих підприємств, нормативно-правове регулювання обліку та контролю їх діяльності;
- розкрити організаційні аспекти спрощеної системи бухгалтерського обліку;
- дослідити методологічні аспекти складання фінансової звітності на малих підприємствах в рамках національних та міжнародних вимог;
- визначити особливості оподаткування та порядок складання податкової звітності на малих підприємствах;
- розкрити аналітичне забезпечення в системі управління фінансовими результатами на досліджуваному підприємстві;
- розглянути теоретично-прикладні аспекти внутрішнього контролю на малих підприємствах;
- визначити напрями вдосконалення обліку, контролю та системи оподаткування на малих підприємствах.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження є розкриття теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю на малих підприємствах. Об'єктом дослідження є виявлення проблемних питань обліку та контролю розробка пропозицій щодо їх удосконалення на малому підприємстві – ПП «Компанія «Т.В.Т. ».

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є загальнонауковий діалектичний метод, методи індукції, дедукції. При вивченні теорії та діючої практики обліку на малих підприємствах використані прийоми оцінки, зіставлення, порівняння, групування, класифікації. Крім цього під час дослідження контрольного процесу застосовувались прийоми опитування, анкетування, статистичні методи та комп'ютерне моделювання.

Інформаційна база. В процесі роботи вивчені праці відомих вчених, законодавчі та нормативні акти з питань підприємницької діяльності, оподаткування, обліку і контролю, статистичні довідники, матеріали наукових видань та конференцій, первинні документи, облікові реєстри, фінансова та податкова звітність досліджуваного підприємства.

Публікації та апробація результатів дослідження. За темою кваліфікаційної роботи підготовлено до публікації тези «Малі підприємства: проблемні аспекти документального забезпечення» за результатами участі у Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансова система та економічна безпека: стан, проблеми, ефективність», яка відбулася у м. Київ 23 листопада 2019 року, Аналітичний центр «Нова економіка».

ВИСНОВКИ

З метою розкриття теоретико-прикладних аспектів обліку та контролю на малих підприємствах в роботі визначено сутність малих підприємств, нормативно-правове регулювання обліку та контролю їх діяльності. Розкрито організаційні аспекти спрощеної системи бухгалтерського обліку, методологічні основи складання фінансової звітності на малих підприємствах у контексті вимог національних та міжнародних стандартів.

Визначено специфіку оподаткування підприємств малого бізнесу та порядок складання податкової звітності.

З ціллю розкриття діючої практики обліку та контролю на досліджуваному підприємстві – ПП «Компанія Т.В.Т.» розглянуто його загальну організаційно-економічну характеристику, документальне забезпечення бухгалтерського обліку. Доведено, що всі господарські операції оформляються первинними документами, інформація з яких систематизується в облікових регістрах та відображається на рахунках синтетичного та аналітичного обліку в їх взаємозв'язку шляхом подвійного запису. Особливості формування спрощеного бухгалтерського обліку основних операцій, які відбуваються на ПП «Компанія Т.В.Т.» розкрито в розрізі таких аспектів обліку, як: облік необоротних активів; облік запасів; облік грошових коштів; облік заробітної плати; облік доходів, витрат та фінансових результатів.

Зазначено, що застосування спрощеного плану рахунків та форм фінансової звітності поряд з перевагами має і певні проблемні аспекти використання, що уможливилює подальші дослідження у заданому напрямку.

Співставлення різних систем оподаткування за допомогою імітаційного моделювання дозволило виявити оптимальну форми оподаткування для ПП «Компанія Т.В.Т.» та запропонувати застосовувати у подальшому загальну систему оподаткування зі сплатою податку на прибуток.

У процесі дослідження теоретично-прикладних аспектів аналізу та контролю на малих підприємствах проведено аналіз фінансового стану ПП

«Компанія Т.В.Т.» в розрізі складових майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості.

Розкрито аналітичне забезпечення в системі управління фінансовими результатами на досліджуваному підприємстві, побудовано модель управління фінансовими результатами малого підприємства та доведено, що аналітичне забезпечення управління факторами, що визначають зростання прибутку, зниження витрат, а отже і зміну фінансового результату є одним з найважливіших напрямків роботи підприємства.

У роботі розглянуто концептуальні засади внутрішнього контролю на малих підприємствах. Встановлено, що контроль в обліковій сфері ПП «Компанія Т.В.Т.» покладено на головного бухгалтера. Окремої служби внутрішнього контролю на підприємстві не створено, що є недоліком в системі внутрішнього контролю. У цьому сенсі доцільно розподілити функції внутрішнього контролю між управлінським апаратом підприємства і зовнішньою спеціалізованою організацією, тобто застосовувати косорсинг, який передбачає поділ функцій і відповідальності між замовником і зовнішнім виконавцем. Саме такий підхід дозволить використовувати послуги експертів в різних областях; мати доступ до передових технологій і методик проведення внутрішнього контролю та дозволяє створити усі необхідні умови для незалежності та об'єктивності під час виконання контрольних функцій.

З метою покращання обліку, контролю та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу важливим уявляються заходи щодо удосконалення податкового законодавства у частині елементів оподаткування (об'єкта, бази, ставок, пільг) з врахуванням стратегій фіскальної децентралізації.

Реалізація зазначених заходів уможливить процеси удосконалення обліку, контролю та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Верховна Рада України, № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15>
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України № 4618-VI від 22.03.12р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124618.html
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.99р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України 24.01.2011 р. № 25), із останніми змінами, внесеними наказом Міністерства фінансів України № 226 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств: РМСБО. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>
6. Гоголь Т. А. Стратегія розвитку бухгалтерського обліку в секторі малого бізнесу України. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : I Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 11 грудня 2015 р.): тези доповідей. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. С. 12–15.
7. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 911-р. від 24.10.2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80/ed20110317>

8. Податковий кодекс України: Верховна Рада України, № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

9. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001 р. , зі змінами, внесеними наказами Міністерства фінансів України №1204 від 26.09.2011 р., № 226 від 23.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01>

10. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України № 422 від 25.06.2003 р. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=196041.

11. Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України №720 від 15.06.2011 р. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=296068

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

13. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

14. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

15. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку: наказ Міністерства Фінансів України № 578 від 19.06.2015 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України № 369 від 17.03.2017 р.).

URL: <http://blind.sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/mistsevi-podatki/ediniy-podatok/normativno-pravovi-akti/63915.html>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. URL: <http://www.buhgalter911.com>

17. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України № 352 від 29.12.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95>

18. Артюх О. В., Савкіна Ю. О. Облік продажу основних засобів у спрощеній системі оподаткування: нормативна невизначеність. *Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та розвиток*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27-28 травня 2016 р. Київ : Аналітичний центр «Нова Економіка», 2016. Ч. 2. С. 21-23.

19. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0193202-96>

20. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: наказ Міністерства статистики України № 145 від 22.05.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96>

21. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 148 від 29.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#n19>

22. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

23. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики України № 5 від 13.01.2004 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>

24. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці: наказ Державного комітету статистики України № 489 від 05.12.2008 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08>

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

27. Моссаковський В. Про порядок обліку результатів діяльності малих підприємств. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. № 7. С. 50–53.

28. Белова І., Семенишена Н., Мельничук О.. Генезис становлення облікової системи малих підприємств в Україні. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Вип. №1-2. С. 26-48.

29. Суха О. Р. Методика і організація бухгалтерського обліку на малих підприємствах: автореф. дис.... канд. екон. наук. Л., 2002. 20 с.

30. Шамрін Р. В. Імітаційне моделювання економічних систем: програмні засоби та напрями їх вдосконалення. *Економічна наука*. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/1_2016/9.pdf

31. Кузнецов Ю. А., Перова В. І. Застосування пакетів імітаційного моделювання для аналізу математичних моделей економічних систем: учбово-методичні матеріали. 2007. 98 с.

32. Собченко Т. С., Гнесь О. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами суб'єктів малого підприємництва. *Молодий вчений*. № 10 (50), 2017. С. 1054–1059.

33. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 412 с.

34. Захлебаєва Н. М., Коренівська Л. В. Стратегія розвитку бухгалтерського обліку в секторі малого бізнесу України. *Тридцять четверті економіко-правові дискусії*: тези доповідей міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21.02.2019 р. Громадська організація «Наукова спільнота», 2019. URL :<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2831/>

35. Пожидаєва М. А. Правове регулювання єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2005. 225 с.

36. Аністратенко Ю. І. Правове регулювання оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні / Аністратенко Ю. І. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06.pdf>.

37. Артюх О. В., Хетагурова Н. О. Концептуальна модель системи внутрішнього контролю за об'єктами обліку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. 2018. № 1 (12). С. 364-368.

38. Венжега Д. І. Особливості організації внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012. № 10. 296 с.

39. Пономаренко А. А. Взаимосвязь внутреннего контроля и учетной политики. *Молодой ученый*. 2014. № 4.2(63.2). С. 102–105.

40. Соколов Б. Внутренний контроль и аудит. Аудит и налогообложение. 2008. № 12.

41. Артюх О.В. Принципи контролю: проблематика визначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6.

42. Мельник М. В., Пантелеев А. С., Звездин А. Л. Ревизия и контроль : ученик. М.: Кнорус. 2011. 640 с.

43. Новик І. В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві. URL : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-55/21.pdf>

44. Полятикіна Л. І., Ткаль Я. С. Облік у підприємствах малого бізнесу: практичний посібник. Суми : СНАУ, 2012. 28 с. URL : <http://repo.sau.sumy.ua/handle/123456789/1091>

45. Назаренко Т. П., Сергієнко-Бердюкова Л.В., Особливості організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. Вип. №1 (31). С. 327–339.

46. Харламова О. В. Варіанти організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 266–270.

47. Шевчук В. Р., Кондратьєва В. Є. Організаційні аспекти впровадження аутсорсингу внутрішнього аудиту в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. Київ. № 4 (4), 2015. С. 370–376.

48. Попович О. В., Іванова А.М. Особливості ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах малого підприємництва. *Фінансы, учет, банки*. 2014, № 1 (20).

49. Радецька О. О. Особливості обліку та аудиту на підприємствах малого бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013, № 6, Т. 2. С. 159-162.

ДОДАТКИ